

МАУП

ПрАТ ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Придунайська філія

Кафедра економіки та менеджменту

Затверджую:

Директор ПФ ПрАТ «ВНЗ МАУП»

д.п.н. проф. Т.Р. Гуменникова
“14” вересня 2021 р.

Схвалено на засіданні кафедри
економіки та менеджменту

Протокол № 1 від 14 вересня 2021 р.

Завідувач кафедри

Мурашко І.С.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОДПП 3.2 Історія менеджменту

спеціальності:

073 «Менеджмент»
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня:

бакалавр
(шифр і назва спеціальності)

Київ МАУП 2021

Розробник (-и) силабусу навчальної дисципліни:

Куля Ірина Федорівна, ст.викладач кафедри економіки та менеджменту

Викладач:

Куля Ірина Федорівна, ст.викладач кафедри економіки та менеджменту

Силабус розглянуто і затверджено на засіданні кафедри економіки та менеджменту

Протокол від 14 вересня 2021 № 1

Завідувач кафедри Мур к.е.н. Мурашко І.С.
(підпис)

Силабус погоджено з гарантом (керівником) освітньої програми 073 «Менеджмент»

14.09.2021 р.

Керівник (гарант) освітньої програми Ліганенко к.е.н. доц. Ліганенко І.В.
(підпись)

Силабус перевірено Ліганенко к.е.н. доц. Ліганенко І.В.
(підпис)

14.09.2021 р.

Пролонговано:

на 20_/_/20_/_ н.р. (підпис) (_____) (ПІБ), «____» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20_/_/20_/_ н.р. (підпис) (_____) (ПІБ), «____» ____ 20__ р., протокол № ____

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
Придунайська філія
Кафедра «Економіки та менеджменту»

Назва дисципліни	<u>Історія менеджменту</u>
Викладач (-и)	Куля І.Ф.
Портфоліо викладача (-ів)	--
Контактний тел.	
E-mail:	Irinakylja@gmail.com
Сторінка дисципліни на сайті	http://izmail.maup.com.ua
Консультації	Графік консультацій: перша, третя середа місяца – 14.40

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	дenna
Курс	1
Семестр	2-й
Обсяг кредитів	4
Обсяг годин, в тому числі:	120 годин
Аудиторні години:	40 лекційних та 28 семінарських (практичних) годин
Модульний контроль	1 модульна контрольна робота
Самостійна робота Індивідуальне науково-дослідне завдання	52 годин в планах семінарських занять, завданнях для самостійної роботи студентів, надається студенту на занятті при ознайомленні з силабусом.
Форма семестрового контролю	Іспит

2. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія менеджменту» є оволодіння теоретичними знаннями і практичними навиками з питань еволюції управлінської думки; формування у здобувачів освіти розуміння особливостей теорії та практики управління, які необхідні майбутньому керівнику; розвиток у майбутніх менеджерів управлінської думки в контексті з економічними, соціальними і політичними аспектами життя.

Основними цілями вивчення дисципліни «Історія менеджменту» є ознайомлення студентів з історичним становленням і розвитком науки про управління та етапами її розвитку.

3. Формат курсу - очний (*offline*) та/або дистанційний (*online*)

4. Компетентності та програмні результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення курсу студенти повинні:

Знати:

- становлення та розвиток історії менеджменту як науки в доіндустріальний період;
- розвиток менеджменту в індустріальній системі;
- становлення школи наукового менеджменту;
- характер змін управлінської думки в процесі еволюції соціотехнічних систем;
- становлення адміністративної теорії менеджменту;
- розвиток управлінської думки і підходів в загальній теорії управління;
- праці основних науковців та практиків, що мали суттєвий вплив на розвиток менеджменту;
- зародження вітчизняного наукового менеджменту.

Вміти:

- обґрунтовувати виникнення певних наукових положень на тому чи іншому історичному етапі;
- пояснювати необхідність виникнення змін управлінської думки в процесі еволюції соціотехнічних систем;
- практично застосовувати основні наукові положення менеджменту у сучасному житті.

Перелік компетентності, якими повинен опанувати студент при вивченні дисципліни:

Інтегральна компетентність (ІК):

- Здатність розв'язувати первинні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК):

ФК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

ФК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

ФК 5. Здатність управлюти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

ФК 12. Здатність аналізувати та структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

Після вивчення дисципліни студент повинен продемонструвати набуті результати навчання:

ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна к-сть годин
лекції	40
семінарські заняття / практичні	28
самостійна робота	52

6. Ознаки курсу:

Рік викладання	семestr	спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний\вибірковий
2021-2022 н.р.	2-й	073 Менеджмент	1	нормативний

7. Пререквізити (перелік попередньо прослуханих курсів): вступ до спеціальності «Менеджмент», історія та культура України.

8. Технічне програмне забезпечення /обладнання:

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення крім загальновживаних програм та операційних систем, таких як програми презентацій Microsoft PowerPoint, додатка Zoom meetings/Google meet для проведення занять в онлайн-режимі, а також платформи Google Classroom.

9. Політики курсу.

Студент дотримується правил академічної добросовісності відповідно до «**Положення щодо впровадження системи академічної добросовісності**» в Придунайській філії ПрАТ «ВНЗ «МАУП», ухваленого рішенням Вченої ради Придунайської філії ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (протокол № 7 від 27.08.2020 р.).

Вимоги викладача:

- обов'язкове відвідування навчальних занять;
- активність студента під час практичних занять;
- своєчасне виконання завдань самостійної роботи;
- відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (нездовільні оцінки) на консультаціях;
- опрацювання теоретичного матеріалу та практичних завдань, які надані в курсі «Історія менеджменту» на платформі Google Classroom (код класу надається викладачем на першому занятті).

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;
- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до текстів нормативно-правових актів, а також при необхідності виконання певних завдань, передбачених навчальною дисципліною);
- списування та plagiat.

Реферативні роботи студент виконує самостійно, з обов'язковим посиленням на джерела інформації та самостійно перевіряє їх онлайн на безкоштовних сервісах на наявність plagiatу.

Розподіл балів, що присвоюються студентам з навчальної дисципліни «Історія менеджменту», є сумою балів за виконання семінарських (практичних) завдань, самостійну роботу, індивідуально-дослідні завдання з врахуванням балів, отриманих під час екзамену.

Студент, який не з'являється на заняття (незалежно від причин) повинен відпрацювати пропущені заняття (незалежно від причини пропуску) та відпрацювати нездовільні оцінки під час консультацій.

10. Зміст дисципліни. Календарно-тематичний план

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

11. Форми і методи навчання.

Основними видами навчальних аудиторних занять є **лекції, семінарські заняття, консультації**.

При викладанні **лекційного матеріалу** передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як тематичні лекції, лекції-візуалізації.

Тематична лекція передбачає розкриття певної теми навчальної програми дисципліни.

Лекція-візуалізація є віртуальною формою подання лекційного матеріалу за допомогою ТЗН або аудіовідеотехніки.

Семінарські заняття присвячуються розгляду окремих питань, виконанню кейсів, творчих завдань.

Студенти працюють з інформацією вдома, зокрема з використанням мережі Інтернет, під час занять виконують усні та письмові завдання, виступають з доповідями і презентаціями, підготовленими як групою так і індивідуально. Програмою курсу передбачено наступні види робіт:

- виступ-інформування за темами семінарських занять;
- семінар кругли-стіл;
- заняття з індивідуальною та груповою роботою;
- заняття у формі дебатів.

12. Система оцінювання та вимоги.

Оцінювання знань здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (<https://drive.google.com/file/d/1ENRncPY-dU2qLke7awVKn1OdfG88Hg8D/view>)

Результати поточних досягнень студента (РПД)

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	2-й семестр	
		кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	20	20
Відвідування семінарських занять	1	14	14
Робота на семінарському занятті	10	13	130
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25
Виконання модульної роботи	25	1	25
Виконання ІНДЗ (науковий реферат, презентація, доповідь на конференції)	10	3	30
Разом		-	244
Максимальна кількість балів за 2-й семестр – 244 балів			
Розрахунок: 244 : 100 = 2,44.			
Студент набрав X балів; розрахунок: X:2,44 = загальна кількість балів.			

ЗАГАЛЬНА ПІДСУМКОВА ОЦІНКА по дисципліні – це середнє арифметичне між результатами поточних досягнень (РПД) за 2-й семестр 2021-2022 н.р.

Обраховується по формулі:

РПД : 2,44 = загальна кількість балів 176 балів ($176:2,44 = 72$ бали).

Політика виставлення балів.

Підсумкова кількість балів за 2-й семестр визначається як сума за результатами поточної роботи студента (форма контролю **іспит**).

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять) та активності студента на занятті. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз законодавства та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань;
- опрацювання теоретичного матеріалу та вирішення практичних завдань за допомогою платформи Google Classroom.

Засоби діагностики результатів навчання

Розподіл балів за 2-й семестр 2021-2022 н.р.

Види	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
<u>1. ОБОВ'ЯЗКОВІ</u>			
1.1 підготовка до семінарських занять	за розкладом	активність та результативність під час семінарських занять	130 балів
1.2. виконання модульних контрольних завдань	МКР №1 виконується після опрацювання усіх тем курсу	перевірка правильності виконання модульних контрольних завдань	25 балів
1.3. Вивчення тем, що виносяться на самостійне опрацювання	експрес – контроль на семінарських заняттях по теоретичним питанням; по завданням – письмова форма на семінарських заняттях по розкладу	Перевірка правильності виконання завдань; шляхом проведення експрес – контролів, а також усного опитування під час індивідуальних консультацій.	завдання наведені в планах семінарських занять та самостійної роботи за виконання завдань надається максимум 25 балів
Разом балів за обов'язкові види СРС за 2 семестри:			180 балів

<i>ІІ ВИБІРКОВІ</i>			
2.1. Підготовка наукового реферату (не більше одного)	Тема затверджується викладачем	Захист наукового реферату під час семінарського заняття або під час консультації	3 роботи за семестр - 30 балів
2.2. Підготовка презентації	Вибір теми презентації здійснюється за узгодженням з викладачем	Захист презентації здійснюється під час семінарського заняття	
2.3. Підготовка наукової доповіді на конференцію (не більше одної)	Тема доповіді затверджується викладачем	Обговорення результатів проведеної роботи під час ауди-торних занять або індивідуальних консультацій	
Разом балів за вибіркові види СРС			30 балів
Відвідування лекційних та семінарських занять			34 бали
Всього балів за відвідування та за СРС			64 бали

Критерії оцінки систематичності та активності роботи на семінарських заняттях студентів денної форми навчання є наступні:

За 10-балльною шкалою	Оцінка в ЕКТС	Критерії оцінювання
9-10 (відмінно)	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
8 (добре)	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
7 (добре)	C	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
6 (задовільно)	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
5(задовільно)	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
4-1 (незадовільно)	FX	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
	F	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів

13. Критерії оцінювання самостійної роботи.

Опанування програмного матеріалу можливе при відвідуванні лекційних занять на яких використовуються наступні методи навчання: розповідь, бесіда, передачі і сприйняття навчальної інформації, аналіз нормативно-правових актів.

Самостійна робота передбачає опрацювання лекційного матеріалу, навчальної літератури, нормативно-правових актів, підготовка до семінарських занять, самостійне розв'язання задач – казусів по темах.

Індивідуальні завдання: індивідуальне навчально-дослідне завдання (написання рефератів – для студентів денної форми навчання). Індивідуальні навчальні завдання можуть мати також наступні види: конспект з теми власно розробленим студентом планом, анотація прочитаної додаткової літератури з дисципліни, бібліографічний опис тощо; розробка навчальних тестових завдань.

До методів СРС, що сприяють індивідуалізації та інтенсифікації освітнього процесу, відносимо: проблемно-пошукові (опрацювання першоджерел, вивчення нормативно-законодавчої та правої бази, самостійне вирішення практичних завдань); методи проектного навчання (участь у круглих столах); колективної розумової діяльності (групові ситуаційні завдання), застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (уточнення запропонованого викладачем навчального матеріалу, підвищення мотивації студентів до самостійної роботи за рахунок її наближення до реальних умов майбутньої професійної діяльності).

Критерії оцінювання завдань для самостійної роботи:

- змістовність – 3 бали;
- відповідність стилю оформлення – 2 бали;

Максимальна кількість балів за одну тему (одиницю) цієї роботи – 5 балів

Критерії оцінювання ІНДЗ:

- повнота розкриття теми – 4 бали;
- якість інформації – 3 бали;
- самостійність, креативність, для доповідей на конференцію, наукових рефератів та презентацій – 3 бали.

Максимальна кількість балів за один вид індивідуального завдання - 10 балів

14. Модульний контроль знань за визначеними темами може проводитись усно або письмово за вибором викладача у формі відповідей на теоретичні питання або розв'язання практичних завдань, виконання тестів, тощо.

При виконанні модульних завдань оцінюванню підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного модуля.

Критеріями оцінки правильності виконання модульних контрольних завдань (чи усної відповіді на теоретичні питання) є:

№ п\п	критерії оцінки знань студента виявлених під час проведення модульного контролю	кількість балів
1.	студент в процесі усної (письмової) відповіді дає правильні відповіді на всі поставлені запитання , виявляє високий рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу. Викладає свою відповідь системно та логічно, упевнено і правильно аргументує власну позицію, робить висновки, тощо; або відповідає на тестові завдання з використанням комп’ютерної техніки на відповідну кількість	25 бали
2.	студент має належний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, на поставлені запитання відповіді дає, переважно, правильні, однак допускає певні неточності у визначеннях правових категорій, не завжди належно (коректно) аргументує відповідь або правильно відповідає лише на половину	15 бали

	поставлених запитань, тощо; або відповідає на тестові завдання з використанням комп’ютерної техніки на відповідну кількість балів	
3.	студент має задовільний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, на поставлені запитання відповідає, але не на всі, допускає певні неточності у визначеннях правових категорій, не завжди належно (коректно) аргументує або правильно дає відповідь на 1/3 (одну третину) поставлених запитань, тощо. Або відповідає на тестові завдання з використанням комп’ютерної техніки на відповідну кількість балів	10 бали
4.	студент дає неправильні відповіді на поставлені запитання, виявляє неналежний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, неспроможний послідовно і правильно аргументувати свою відповідь або взагалі не в змозі відповісти на поставлені запитання , тощо.	0 балів

15. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни «Історія менеджменту» проводиться у формі іспиту.

Студент допускається до семестрового контролю, якщо він виконав всі види робіт, які передбачені силабусом та робочою програмою навчальної дисципліни та відвідав всі аудиторні заняття, які передбачені розкладом.

Система ліквідації академічної заборгованості має такий зміст:

- студент, який набрав за результатами поточного і підсумкового контролю від 35 до 59 балів, після належної підготовки має право повторного складання екзамену (заліку);
- студент, який набрав за результатами поточного і підсумкового контролю від 0 до 34 балів тобто менше 50% кількості балів, достатніх для отримання задовільної оцінки, зобов’язаний пройти повторний курс вивчення дисципліни перед повторним складанням екзамену (заліку).

16. Питання для самоконтролю по дисципліні «Історія менеджменту» (див.: Робоча навчальна програма дисципліни).

17. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B		
74-81	C	добре	
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

18. Рекомендовані джерела інформації

Базова:

1. Дікань О.В. Історія менеджменту: Конспект лекцій. 2-ге видання. Харків: УкрДАЗТ, 2014. 52 с.
2. Дункан Д. У. Основополагающие идеи в менеджменте: уроки основоположников. М.: БЕК, 2015. 486 с.
3. Кравченко А.И. История менеджмента: учеб. пособие для вузов. 6-е узд. М.: Академический Проект, 2017. 213 с.
4. Кісі С. Я. Історія вченъ менеджменту: конспект лекцій. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ. 2013.
5. Ковтун Н. С., Літовченко Б. В. Історія вченъ менеджменту. Практикум : навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2019.
6. Кравченко А. И. История менеджмента: [учеб. пособ. для студ. вузов]. М. : Академический проект, 2005.
7. Мармаза О.І. М Основи теорії менеджменту. Х.: ТОВ «Планета-принт», 2015.
8. Новальська Н. І. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Історія менеджменту» (для бакалаврів) К. : Персонал, 2015.
9. Семенов А.К., Набоков В.И. История управленческой мысли [Учебник]. М.: Дашков и К, 2018.
10. Юрик Н. Є. Історія менеджменту : курс лекцій. Тернопіль : ТНТУ імені Івана Пулюя, 2015. 114 с.

Допоміжна:

11. Будзан Б. Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи. К.:Основи, 2011. 349с.
12. Бусыгин А. В. Эффективный менеджмент: Учебник. М.: Финпресс, 2012. 1056с.
13. Вейл П. Искусство менеджмента [пер. с англ.]. М. : Новости, 2003.
14. Дідковська Л.Г., Гордієнко П.Л. Історія вченъ менеджменту: [Навчальний посібник]. К.: Алерта, 2008.
15. Кредисов А. И. История учений менеджмента. К. : ВИРА-Р, 2000.
16. Кредисов А.И. Історія вченъ менеджменту: Підручник. К.: Знання України, 2001.
17. Наука управляемости: з історії менеджменту: [хрестоматія]. Київ, 1993.
18. Новальська Н. І. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Історія менеджменту» (для бакалаврів). К. : Персонал, 2015. 34 с.
19. Обер-Крие Дж. Управление предприятием. Классика менеджмента. Москва, 1997.
20. Пильгуй Н. А. История мировых экономических идей. Киев, 1992. 15. Скворцов Н. Н. Теория и практика менеджмента: зарубежный опыт. Киев, 1992.
21. Тарнавська Н. П. Менеджмент: теорія та практика. Тернопіль, 1997.
22. Файоль А., Эмерсон Г., Тэйлор Ф., Форд Г. Управление - это наука и искусство. М.: Республика, 1992.
23. Форд Г. Моє життя та робота. К.: Наш Формат, 2015.
24. Шелдрейк Д. Теория менеджмента: от тейлоризма до японизации. СПб: Питер, 2001. 352 с.
25. Юрик Н. Є. Методичні вказівки проведення практичних занять і виконання самостійних завдань з курсу «Історія менеджменту» для студентів стаціонарної та заочної форм навчання напряму підготовки 030601 «Менеджмент». Тернопіль : ТНТУ імені Івана Пулюя, 2013. 36 с.

Електронні бібліотеки:

1. <http://www.nbuvgov.ua> – Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.
2. <http://www.catalogue.nplu.org> – Національна парламентська бібліотека України.